

**RADA
EURÓPSKEJ ÚNIE**

**V Bruseli 15. novembra 2011 (21.11)
(OR. en)**

16474/11

SOC 958

POZNÁMKA

Od: Pracovná skupina pre sociálne otázky
Komu: Výbor stálych predstaviteľov (časť I)/Rada (EPSCO)
Č. predch. dok.: 16242/11 SOC 933

Predmet: Starnutie ako príležitosť pre trh práce a rozvoj sociálnych služieb a komunitných činností
– návrh záverov Rady

Vzhľadom na blížiaci sa Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (európsky rok 2012)¹ predsedníctvo predložilo tento súbor záverov na tému, ktorá v EÚ nadobúda čoraz väčšiu dôležitosť.

Delegáciám v prílohe zasielame návrh záverov Rady, o ktorých sa dosiahla dohoda na úrovni pracovnej skupiny pre sociálne otázky.

Cyprus uviedol, že v zápisnici zo zasadnutia Rady uvedie vyhlásenie týkajúce sa bodu 3 (ADD 1).

Výbor stálych predstaviteľov sa vyzýva, aby tento návrh záverov predložil na prijatie Rade pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti.

¹ Rozhodnutie č. 940/2011/EÚ, Ú. v. EÚ, L 246/2011.

STARNUTIE AKO PRÍLEŽITOSŤ PRE TRH PRÁCE A ROZVOJ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A KOMUNITNÝCH ČINNOSTÍ

NÁVRH ZÁVEROV RADY

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

PRIPOMÍNAJÚC:

1. európsku stratégiu na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu EURÓPA 2020², v ktorej sa poukázalo na zrýchlenie starnutia ako na jednu z troch štrukturálnych výziev, ktorým Európska únia čelí, a v ktorej sa zdôraznila potreba mobilizácie všetkých dostupných rezerv s cieľom riešiť problém úbytku pracovnej sily, a to aj prostredníctvom začleňovania starších ľudí a budovania medzigeneračnej solidarity založenej na vysokej úrovni činnosti vo všetkých vekových skupinách. Na nalievajúcu potrebu vykonania štrukturálnych reforiem potrebných v súvislosti so starnutím spoločností sa upozornilo v oznámení Komisie s názvom Riešenie otázky vplyvu starnutia obyvateľstva v EÚ³;
2. usmernenia pre politiky zamestnanosti č. 7 a 8, v ktorých sa členské štáty vyzývajú, aby sa snažili zvýšiť mieru zamestnanosti žien a mužov vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %, okrem iného aj zvýšením účasti starších pracovníkov. V usmernení č. 10 sa členské štáty medziiným vyzývajú, aby svoje úsilie sústredili na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre ľudí v rôznych etapách života, a to aj umožnením prístupu ku kvalitným, cenovo dostupným a udržateľným službám, najmä v sociálnej oblasti⁴;

² Oznámenie Komisie z 3. marca 2010 EURÓPA 2020 – stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu [KOM(2010) 2020] a závery Európskej rady zo 17. júna 2010, ktorými sa táto stratégia prijíma (EUCO 13/10).

³ KOM(2009) 180.

⁴ Rozhodnutie Rady z 19. mája 2011, 2011/308/EÚ.

3. spoločnú správu o zamestnanosti v kontexte ročného prieskumu rastu na rok 2011, ktorá obsahuje politické usmernenia k politikám zamestnanosti a v ktorej sa členské štáty okrem iného nabádajú, aby zvyšovali skutočný vek odchodu do dôchodku a z trhu práce prostredníctvom zníženia miery predčasného odchodu do dôchodku a prispôsobenia dôchodkových práv vývoju strednej dĺžky života, aby nárok na dôchodok užšie prepájali so zaplatenými príspevkami a aby posilnili politiky aktívneho starnutia, čo zahŕňa prístup k odbornej príprave, ako aj lepšie zdravotné a pracovné podmienky pre starších pracovníkov⁵. Riešenie otázky predčasného odchodu z trhu práce bolo tiež podstatným prvkom odporúčaní Rady na záver prvého európskeho semestra;
4. spoločnú správu Výboru pre hospodársku politiku a Výboru pre sociálnu ochranu o dôchodkoch, v ktorej sa medziiným zdôraznilo, že vyhliadky rastu, primerané pracovné stimuly, otvorené trhy práce a zvyšujúci sa skutočný vek odchodu do dôchodku sú potrebné na to, aby viac ľudí mohlo pracovať viac a dlhšie, a že predĺženie pracovného života by prispelo k zlepšeniu udržateľnosti a primeranosti dôchodkových systémov⁶;
5. výzvu určenú členským štátom a Komisii, aby vo všeobecnom kontexte spoločných zásad pre aktívne starnutie vypracovali prostredníctvom Výboru pre zamestnanosť (EMCO), v spolupráci s Výborom pre sociálnu ochranu (SPC) a v súlade s ich mandátmi vyplývajúcimi zo zmluvy spoločné zásady, ktoré by boli špecifické pre politiky zamestnanosti v oblasti aktívneho starnutia⁷;
6. Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta⁸, v ktorom sa zdôrazňuje potreba lepšieho uplatňovania flexiistoty dosiahnutím novej rovnováhy v rámci jej štyroch zložiek a medzi nimi⁹, čo môže byť efektívny spôsob zvýšenia aktivity všetkých vekových skupín (okrem iného aj prostredníctvom vytvárania príležitostí na lepšie prispôsobenie pracovných miest individuálnym potrebám), a preto predstavuje faktor uľahčujúci predĺženie pracovného života a prechod starších ľudí z nezamestnanosti späť do zamestnania;

⁵ Závery Rady zo 7. marca 2011 (7397/11).

⁶ 15886/10.

⁷ Závery Rady zo 6. decembra 2010 o vplyve starnutia pracovnej sily a obyvateľstva na politiky zamestnanosti (18132/10) a závery Rady zo 7. júna 2010 [9489/10 + COR(1+2+3)].

⁸ Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta: Európsky príspevok k plnej zamestnanosti [KOM(2010) 682].

⁹ Uvedené štyri zložky sú: i) flexibilné a spoľahlivé podmienky pracovných zmlúv, ii) komplexné celoživotné vzdelávanie, iii) aktívne politiky trhu práce a iv) moderné systémy sociálneho zabezpečenia.

7. oznámenie Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu¹⁰, v ktorom sa zvýšenie účasti na trhu práce označuje za dôležitý faktor znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia a v ktorom sa zdôraznila potreba zaručiť primeranosť a dlhodobú udržateľnosť systémov dôchodkového zabezpečenia v snahe predchádzať chudobe starších ľudí a zvládať ju, ako aj potreba zabezpečiť prístup k službám starostlivosti;
8. Európsky pakt pre rodovú rovnosť 2011 – 2020¹¹, v ktorom sa potvrdzuje potreba podporovať lepšiu rovnováhu pracovného a súkromného života pre ženy aj mužov počas celého života tým, že sa zlepši poskytovanie primeraných, dostupných a vysokokvalitných služieb starostlivosti o deti a poskytovanie služieb zariadení starostlivosti o iné závislé osoby a budú sa podporovať pružné pracovné podmienky a rôzne formy dovolenky pre ženy i mužov;
9. závery Rady s názvom Rovnosť príležitostí pre ženy a mužov: aktívne a dôstojné starnutie, v ktorých sa uznalo, že staršie ženy a muži sa v celej EÚ stretávajú s vážnymi výzvami, keď sa snažia viesť aktívny život a starnúť dôstojne, a v ktorých sa členským štátom a Komisii navrhlo viacero opatrení, medzi ktoré patrí podpora politík zameraných na aktívne starnutie, pričom sa berú do úvahy rôzne situácie v jednotlivých členských štátoch a rôzne výzvy, ktorým ženy a muži čelia¹²;
10. rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami¹³, ktorého cieľom je podporovať aktívne starnutie, zvyšovať povedomie o príspevku starších osôb pre spoločnosť a vynaložiť väčšie úsilie na mobilizáciu potenciálu rýchle rastúceho počtu obyvateľov nad 55 rokov;

¹⁰ Oznámenie Komisie zo 16. decembra 2010 s názvom „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť [KOM(2010) 758].

¹¹ Závery Rady zo 7. marca 2011, ktorými sa prijíma Európsky pakt pre rodovú rovnosť 2011 – 2020 (7370/11).

¹² Závery Rady z 8. júna 2009 s názvom Rovnosť príležitostí pre ženy a mužov: aktívne a dôstojné starnutie (10412/09).

¹³ Rozhodnutie č. 940/2011/EÚ, Ú. v. EÚ, L 246/2011.

BERÚC DO ÚVAHY:

11. stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru¹⁴, ktoré sa zaoberá príležitosťami a potrebami v súvislosti s väčším využívaním potenciálu zamestnanosti starších osôb, ako aj rastúcim významom tzv. seniorskej generácie pre hospodárstvo ako také, a v ktorom sa prezentuje balík osobitných opatrení potrebných na podporu práce prispôsobenej starším ľuďom;
12. uznesenie Rady z 22. februára 2007, v ktorom sa zdôrazňuje význam starších ľudí pre hospodárstvo a spoločnosť a z toho vyplývajúca potreba udržať týchto ľudí aktívnych a v ktorom sa uvádzajú možnosti na zlepšenie konkurencieschopnosti a rastového potenciálu európskeho hospodárstva a na vytvorenie pracovných miest prostredníctvom uspokojenia rastúceho dopytu starších ľudí po špecifických prispôsobených tovaroch a službách (tzv. seniorská ekonomika);
13. výsledok konferencie predsedníctva ne tému „Výzvy a príležitosti pre zamestnanosť v súvislosti s demografickými zmenami“, ktorá sa konala 10. – 11. októbra 2011 a ktorá prispela k lepšej identifikácii prekážok a príležitostí pre zamestnanosť starších ľudí;
14. závery Rady z 3. októbra 2011 o úlohe dobrovoľníckych činností v sociálnej politike, v ktorých sa podčiarkuje význam dobrovoľníckych činností z hľadiska podpory aktívneho a dôstojného starnutia, ako aj význam solidarity medzi generáciami¹⁵;
15. závery Rady z 3. októbra 2011 s názvom Zvládanie demografických výziev: inštitucionálna spolupráca členských štátov v demografických otázkach a zosúladenie pracovného a rodinného života – smerom k zlučiteľnosti kariéry a rodiny¹⁶;

¹⁴ „Budúcnosť európskeho trhu práce – hľadanie účinnej odpovede na demografický vývoj“, SOC/400 – CESE 1171/2011.

¹⁵ 14552/11.

¹⁶ 14553/11.

VÍTAJÚC:

16. správu Výboru pre zamestnanosť s názvom Dosahovanie cieľa v oblasti zamestnanosti: pokrok a tematický dohľad, v ktorej sa okrem iného uvádzajú stimuly a prekážky pre zamestnanosť starších pracovníkov v členských štátoch;
17. prácu týkajúcu sa starnutia, ktorá sa vykonala v rámci otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti a ktorá poukazuje na význam komplexného prístupu k vykonávaniu stratégií v oblasti aktívneho starnutia, ako aj pokrok, ktorý dosiahol Výbor pre sociálnu ochranu v kontexte svojho pracovného programu na rok 2011, pokiaľ ide o zintenzívnenie jeho práce v súvislosti s problémom starnutia a vytvorením pracovnej skupiny pre starnutie v rámci neho s cieľom prispieť k vypracovaniu programu pre zdravé, aktívne a dôstojné starnutie;

ZDÔRAZŇUJÚC:

18. význam zvyšovania účasti starších ľudí na trhu práce v snahe dosiahnuť potrebný nárast zamestnanosti a predchádzať chudobe v staršom veku (ktorá je v mnohých členských štátoch vyššia ako celková chudoba a dotýka sa predovšetkým žien) s cieľom splniť hlavné ciele stratégie Európa 2020;
19. že politiky týkajúce sa demografických zmien by sa mali vyznačovať pripravenosťou riešiť výzvy a zároveň schopnosťou plne využiť príležitosti, ktoré vznikajú v dôsledku týchto zmien (napríklad zvyšujúci sa dopyt po produktoch a službách prispôbených potrebám starších osôb – tzv. seniorská ekonomika – a rastúci potenciál starších osôb prispievať k blahu spoločnosti zapájaním sa do činností zameraných na budovanie sociálnej súdržnosti a solidarity medzi generáciami vo svojich komunitách;
20. že rozvoj tzv. seniorskej ekonomiky (vrátane sociálnych služieb) poskytuje príležitosti na tvorbu nových dôstojných pracovných miest pre všetky vekové skupiny, ako aj na zlepšenie konkurencieschopnosti a rastového potenciálu celého európskeho hospodárstva;

21. pozitívny vplyv, ktorý má oddialenie odchodu pracovníkov z trhu práce z hľadiska udržateľnosti verejných financií a schopnosti financovať primerané a udržateľné politiky v sociálnej oblasti, ako aj z hľadiska vyváženého prístupu k financovaniu systémov sociálneho zabezpečenia. Včasné využívanie týchto výhod má v čase hospodárskeho poklesu mimoriadny význam;
22. že medzi zamestnanosťou mladých a starších ľudí existuje pozitívny vzťah: členské štáty s najvyššími mierami zamestnanosti starších ľudí majú tiež najvyššie miery zamestnanosti mladších pracovníkov¹⁷;
23. že existuje vzájomný vzťah medzi úspešnými presunmi na trhu práce a profesionálnou prispôsobivosťou, mobilitou a schopnosťou zachovať si a zlepšovať zručnosti. Zamestnateľnosť starších pracovníkov preto do veľkej miery závisí od ich predchádzajúcej kariéry. Rovnako dôležité je zabezpečiť, aby trhy práce zostali otvorené starším pracovníkom;
24. že k činnostiam zameraným na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu v staršom veku, predovšetkým u žien, by sa malo pristupovať na základe celoživotného prístupu, a to najmä pokiaľ ide o aktivizovanie a udržanie ľudí na trhu práce. V tejto súvislosti má najmä pre ženy zásadný význam poskytovanie prístupu k službám starostlivosti, pretože ony primárne preberajú povinnosti súvisiace so starostlivosťou, čím sa vystavujú riziku odlúčenia od trhu práce;
25. potrebu väčšieho zapájania občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do plnenia cieľov v sociálnej oblasti a oblasti zamestnanosti a do rozvoja inovačných partnerstiev v záujme aktívneho a zdravého starnutia, ako aj iniciatív v oblasti aktívneho starnutia na úrovni Európskej únie, jednotlivých členských štátov, regiónov a miestnych komunít;

s ohľadom na príslušné právomoci členských štátov a Komisie, ako aj na zásadu subsidiarity, a využívajúc dynamiku, ktorá vznikla pri príležitosti Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami 2012;

¹⁷ Dôchodky v kocke (*Pensions at a Glance*) 2011, OECD 2011, s. 76.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY A EURÓPSKU KOMISIU, ABY:

26. do konca roka 2012 prijali spoločné zásady pre aktívne starnutie v oblasti zamestnanosti (v súlade s piatimi usmerneniami stanovenými v záveroch Rady zo 6. decembra 2010¹⁸) a v oblastiach účasti na spoločnosti a zdravého, nezávislého a dôstojného života (ako sa uvádza v ďalších relevantných záveroch Rady¹⁹), a to so zreteľom na rôznorodosť výziev, ktorým čelia ženy a muži, a s ohľadom na rozličné systémy členských štátov v oblasti pracovného a sociálneho práva;
27. využili európsky rok 2012 na posilnenie politík aktívneho starnutia v celej Európe a podporili príležitosti na hospodársky rast a tvorbu pracovných miest, ktoré vznikajú v dôsledku rozvoja tzv. seniorskej ekonomiky, a to aj v sektore starostlivosti a zdravotnej starostlivosti, a prispeli tak k zlepšeniu efektívnosti a k udržateľnosti verejných financií;
28. bojovali proti negatívnym stereotypom voči starším osobám vo všeobecnosti a najmä voči starším pracovníkom tým, že budú zvyšovať informovanosť o význame a užitočnosti aktívnej účasti starších ľudí na rodinnom, spoločenskom a hospodárskom živote. Tiež je dôležité podporovať u starších ľudí kladné vnímanie svojej úlohy na trhu práce a v spoločnosti, najmä zvyšovaním informovanosti o výhodách predĺženia svojho pracovného života v dobrom zdraví a pokračovania v komunitných činnostiach;
29. podporovali celoživotné vzdelávanie, mobilitu a celoživotný prístup k presunom na trhu práce, aby zručnosti pracovníkov (predovšetkým so stúpajúcim vekom) zodpovedali potrebám trhov práce, čím sa zvýši ich zamestnateľnosť;

¹⁸ 118132/10.

¹⁹ Pozri závery Rady z 8. júna 2009 s názvom Sociálne služby ako nástroj aktívneho začleňovania, posilňovania sociálnej súdržnosti a ako oblasť pracovných príležitostí (10052/09) a závery Rady zo 6. decembra 2010 o primeraných, zaručených a udržateľných dôchodkoch pre všetkých európskych občanov (16513/10).

30. podnecovali a vytvárali inovačné partnerstvá a podporovali rozvoj lepších znalostí o aktívnom a zdravom starnutí, predovšetkým v kontexte pilotného európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie²⁰, a tak pomáhali zvyšovať činnosť a samostatnosť starších ľudí a rozvoj tzv. seniorskej ekonomiky;
31. podporovali zapájanie starších osôb do komunitných činností, okrem iného aj presadzovaním dobrovoľníckej činnosti;
32. podporovali aktívnu účasť na európskom roku 2012 so zapojením širokého spektra zainteresovaných strán, využili túto príležitosť na ďalšie rozvíjanie dlhodobých opatrení na efektívnejšie predvídanie a zvládanie demografických výziev a so zreteľom na slobodu médií a prejavu nabádali médiá, aby podporovali informovanosť o pozitívnych stránkach starnutia a hodnote starších ľudí pre spoločnosť;
33. informácie o svojich činnostiach a prípadné záväzky v súvislosti s aktívnym starnutím, medzigeneračnou solidaritou a seniorskou ekonomikou si vymieňali na webovej stránke určenej európskemu roku 2012 a zabezpečovali, aby sa na tejto výmene v roku 2012 a po ňom zúčastňovali všetky príslušné zainteresované strany;
34. v nadchádzajúcich spoločných správach o zamestnanosti identifikovali politiky zamerané na zvyšovanie účasti starších pracovníkov na trhu práce a lepšie využívali potenciál, ktorý má tzv. seniorská ekonomika z hľadiska tvorby pracovných miest;

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby:

35. na účely koncipovania a vykonávania svojich politík v kontexte stratégie Európa 2020 vo svojich národných programoch reforiem náležite zohľadnili otázku aktívneho starnutia a tam, kde je to vhodné, zväzili prijatie osobitných cieľov v oblasti zamestnanosti pre starších pracovníkov, a to so zreteľom na konkrétne východiskové pozície členských štátov a vnútroštátne okolnosti a v súlade s ich vnútroštátnymi postupmi rozhodovania²¹;

²⁰ 17165/10.

²¹ Závery Rady zo 6. decembra 2010 o vplyve starnutia pracovnej sily a obyvateľstva na politiky zamestnanosti (18132/10), bod 39.

36. podporovali zamestnanosť starších pracovníkov prostredníctvom lepšieho riadenia a rozvoja ľudských zdrojov, čo zahŕňa špecifické modely celoživotného vzdelávania, celoživotného usmerňovania a poradenstva, zlepšovanie prístupu k aktivačným opatreniam, lepšie vyváženie pracovného a rodinného života a prispôsobenie pracovných podmienok potrebám a schopnostiam starších zamestnancov tak, že do uvedených činností budú zapájať zamestnávateľov a sociálnych partnerov. Na to, aby bolo možné preventívnymi opatreniami podporovať schopnosť pracovať a predchádzať chorobám z povolania a aby sa odstránili iné prekážky zamestnanosti, je rovnako dôležité podporovať zároveň dobré pracovné podmienky pre všetky vekové skupiny a v priebehu celej kariéry rozvíjať kvalitu pracovného života;
37. v spolupráci so sociálnymi partnermi presadzovali medzi zamestnávateľmi riadenie ľudských zdrojov z hľadiska veku, okrem iného tak, že budú zvyšovať ich informovanosť o možných výhodách celoživotného prístupu k náboru, odbornej príprave, udržaniu a opätovnému začleneniu do pracovného procesu a maximálneho využívania potenciálu starších pracovníkov, okrem iného aj tým, že ich budú nabádať, aby svoje profesionálne odborné znalosti odovzdávali mladším generáciám;
38. vzhľadom na skutočnosť, že zneužívanie faktora veku je dôležitým prvkom vylúčenia starších mužov a žien z trhu práce, bojovali proti diskriminácii v zamestnaní a povolani na základe veku;
39. v spolupráci so sociálnymi partnermi zintenzívnili úsilie o zvýšenie skutočného veku odchodu do dôchodku v súlade so závermi Rady o prvom európskom semestri, a to okrem iného znižovaním stimulov na predčasný odchod do dôchodku, uplatňovaním účinných stimulov na predĺženie pracovného života a podporou neskoršieho a postupného odchodu z trhu práce;
40. zvažili, ako by mohli služby zamestnanosti rozvíjaním služieb, ktoré môžu udržať starších pracovníkov aktívnych na trhu práce, lepšie osloviť a zapájať týchto starších pracovníkov. V tomto kontexte by sa mala zvažiť výmena skúseností v rámci Výboru pre zamestnanosť a siete verejných služieb zamestnanosti;
41. uľahčovali rozvoj sociálnych služieb s cieľom pomáhať starším ľuďom viesť nezávislý, dôstojný a aktívny život;

42. naďalej zapájali a efektívnejšie využívali existujúce kapacity európskych finančných nástrojov na zvyšovanie účasti starších mužov a žien na trhu práce a spoločnosti ako takej, rozvíjali projekty zamerané na mobilizáciu starších osôb a lepšie využívanie ich potenciálu v hospodárstve a v sociálnej oblasti v súlade s národnými prioritami a špecifickými okolnosťami v jednotlivých regiónoch alebo oblastiach;
43. zapojili do verejnej diskusie o rôznych formách aktivizovania starších ľudí široké spektrum aktérov, ako napríklad sociálnych partnerov, služby zamestnanosti, zástupcov vedeckej obce a vzdelávania, podniky, sektor zdravotnej starostlivosti a mimovládne organizácie – najmä tie, ktoré zastupujú záujmy starších ľudí;

VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU, aby:

44. zanalyzovala potenciál má tzv. seniorskej ekonomiky z hľadiska tvorby pracovných miest; identifikovala prekážky brániace využívaniu týchto príležitostí a spôsoby ich prekonania;
45. pri vnášaní nového impulzu do flexiistoty vzala na vedomie potreby starnúceho obyvateľstva, uznala prekážky ako aj osvedčené postupy v tejto oblasti a predložila závery, ktorými sa členským štátom a iným zainteresovaným stranám poskytnú účinné metódy vykonávania;
46. v rámci programu partnerskej výmeny skúseností v roku 2012 zvažila, ako najlepšie využiť príležitosti na trhu práce, ktoré sú dôsledkom demografickej zmeny, ako aj možnosti a skúsenosti, ktoré sa týkajú rozvoja sociálnych služieb a komunitných činností pre starnúce spoločnosti.